

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ad Iesuitarvm Assertionēs, Ex Epistola Priori Divi Pavli ad
Timotheum, in Schola Dilingana disputatas, quibus totum
Papatum stabilire conati sunt, pia responsio**

**Bidembach, Wilhelm
Osiander, Lucas**

Tvbingæ

VD16 B 5358

Iesvitæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36892

cheis dixerunt, ea hodie quoq; si in terris essent superstitites, de Iesuitis dicerēt: nisi si fortassis hos tanq̄ dociles discipulos veteres illos, vt pote rudiores, susperasse faterentur: πολλοὶ γὰρ μαθηταὶ ἔχθησαν διδασκάλων.

I E S V I T Æ.

Illis quidem, qui castitatem suam Deo deuouerunt, nuptijs II.
necessariò interdicitur, quòd naturæ Lex atq; diuina postulet Num 30. Deut.
(vt in sacris libris frequenter legimus) quod Deo uouimus, 23. Ecc. 5. Exod.
maximè præstandum esse. Ieiunia verò, & aliquorum ciborum 34 3. Reg. 19.
qui magis nutriunt, abstinentiam, vel ad corporis lasciuiam Iudit. 8. Esth. 4.
reprimendam, vel ad Dei donum aliquod præsidiumq; impe- Dan. 1. & 9.
trandum, vel ad malum impendens auertendum, vel aliorum
offensionem euitandam, sanctissimè suscipi & præcipi posse, per- Matt. 4. 11. 17.
spicuum est. Nam præter sacrarum literarum auctoritatem, Act. 13. Ro. 14.
atq; sanctorum patrum doctrinam & exemplum, sola Quadra- 1. Cor. 8. Can.
gestiæ traditio id probat: quam esse Christi vel Apostolorum, Apost. 68. Cle.
ex eiusdem antiquitate, ex Canone ipsorum Apostolorum, ex epist. 1. ad Iac. Ie-
consensu totius Ecclesiæ, ex verbis deniq; Clementis, Ignacij, gnat. epist. ad
Origenis, Hieronymi, Ambrosij, Chrysostomi, Leonis & alio- Phil. Ori. hom.
rum, planè compertum est. 10. in Leuit. Hie-
ron. in cap. 2.

10. in Leuit. Hieron. in cap. 2.
long. Amb. ser.
34. 36. 37. 38 & lib. 4. super Luc. c. 2. Chrysof. hom. 1. in genef. Leo epist. 8. & 13.
Calsian. lib. 6. ad Leon. Imp. Ilidorus lib. 6. Etymol. c. 18.

R E S P O N S I O.

DE votis vetus est & magna disputatio, à nostris Theologis diligenter tractata & pertractata: ad quorum scripta lectorem remittimus. Bre-

R iij uiter

niter autem, duplex est votum. Primum, commune omnium Christianorum, quo in vnus Dei nomen inaugurati, pollicentur illi omnem obedientiam, ac renunciantes Diabolo, omnibusq; eius operibus & pompis, totos se diuinæ voluntati resignant. Id votum nuncupatum in Baptismo, confessione, & Coenæ dominicæ sumptione confirmatur: estq; sine dubio seruandum omnibus, qui perire nolunt. Alterum est speciale seu personale, quod quis sua sponte Deo promittit. Hoc, vt Deo placeat, necesse est vt sit pium & possibile. Pietas voti, tum è regula verbi diuini, tum è fine, propter quem vouetur, estimanda est. Cum enim votum sit pars religiosa inuocationis & confessionis Dei, fieri debet secundum verbum ipsius. Nihil igitur vouere licet, nisi conscientia prius statuatur ex verbo Dei, placere Deo, cui nuncupatur votum. Adhæc finis esse debet legitimus, non ad expianda peccata & promerendam vitam æternam, sed ad testandam obedientiam, vt vouens cautior reddatur, & quasi stimulis quibusdam ad officia pietatis excitetur. Atq; hoc pacto speciale votum communi voto, quod in Baptismo nuncupatum est, non contrarium, sed analogum esse debet ac conueniens. Deinde votum debet esse possibile, & possibile secundum ordinariã Dei gratiam, nam absolutam potentiam Dei regula non metimur. Itaq; diligenter perpendendæ ac ponderandæ sunt vires, quid & quantum præstari à nobis queat, ne maiora tentemus, quàm possimus exequi. Diligenter etiam consideranda rei, quam voturi sumus, magnitudo ac difficultas, & æqua lance hinc
nostra

nostra facultas, illinc negocij grauitas trutinanda.
 Omnia autem vota, secus quam nunc dictum est,
 facta, utpote non iuxta praescriptum verbi, nec in
 legitimum finem suscepta, & praestitu impossibilia,
 plane tanq̃ impia, aut certe temeraria rescindi des-
 bent. Nullum enim vinculum esse potest, vbi, quod
 homo confirmat, Deus abrogat. Vulgata regula Iur-
 ris est: In malis promissis fidem rescindendam esse:
 sic in impio voto decretum est mutandum. Recte e-
 nim Bernhardus: Malum (inquit) quod promissisti,
 non facias: quod incaute vouisti, non impleas. Impi-
 a est promissio, quae scelere adimpletur. Ad has
 regulas accommodanda sunt praeccepta in scripturis,
 vbi id quod vouimus Deo, iubemur reddere. Proin-
 de, Monachus, Monialis, Sacrificulus, cum perpe-
 tuum coelibatum vouerunt, possunt & debent bona
 conscientia votum suum rescindere. Primum enim
 suum Monachismum & coelibatum pro cultu Dei
 aestimant: aperte autem cum voto communi omni-
 um Christianorum, & cum regula verbi Dei pug-
 nat, colere Deum mandatis hominum. Deinde tem-
 mere nuncupant, quod praestare suis viribus non
 possunt: natura enim hominum e prima creatione
 Dei ad generandum apta condita est. Cum natura
 igitur ipsa pugnat sterilitas: ac nisi Deus a commu-
 ni conditioe aliquem per peculiarem prerogati-
 uam eximat, castitatem perpetuam non magis ser-
 uare potest, quam perpetuam ab esu & potu absti-
 nentiam. Pretereo iam impias appendices, quas Pa-
 pistae votis annectunt: vt, quod dicunt vota esse o-
 pera supererogationis: vota esse consilij, non praes-
 cepti;

Nota in sulco promach.

Num. 30.

Deut. 23.

Eccles. 5.

cepti: Quæ cum voto fiant, magis esse meritoria,
quàm quæ sine voto: Voto solui matrimonium: Vo-
tum Monachus esse quasi alterum Baptismum: In
votis dispensari non posse, nisi auctoritate Papæ:
Vota esse satisfactiones pro peccatis: Deniq; vota
esse perfectionem Euangelicam. Hæc nos vota, tan-
quam minimè deuota deuouemus, execramur, dam-
namus, & vel contra omnes portas inferorum his
diuinis testimonijs innitimur ac præualemus.

Rom. 14.

Quicquid ex fide non est, peccatum est.

Esa. 29. & Matth. 15.

Frustra me colunt, docentes doctrinas, præcepta
hominum.

1. Cor. 7.

Satius est nubere, quàm vri.

2. Cor. 3.

Vbi spiritus Domini, ibi libertas.

Concil. Arausicanum.

Nemo quicquid Domino rectè uouerit, nisi ab ipso
acceperit, sicut legitur: Quæ de manu tua accepis-
mus, damus tibi.

Cyprianus lib. 1. Epist. 11. de virginibus Deo dicatis.

Quod si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè &
castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & sta-
biles præmium immortalitatis expectent. Si au-
tem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius
est ut nubant, quàm in ignem delicijs suis
cadant.

Augustinus

Augustinus in lib. de bono viduitatis. & citatur Dist.

27. Ca. Quidam.

Quidam nubentes post votum, asserunt adulteros esse. Ego autem dico vobis, quod grauius peccant, qui tales diuidunt.

In eodem libro cap. 21. non audet virginitatem Ioannis Baptistæ præferre coniugio Abrahamæ.

Concilium Gangrense Ca. 10. & repetitur Dist. 30.

Ca. si quis propter.

Si quis ex his qui virginitatem propter Dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit.

Idem Can. 9.

Quicumque virginitatem custodiens, aut continentie studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & sanctum est nomē virginitatis assumit, anathema sit.

27. q. 1. Ca. nuptiarum. Ex Augustino.

Qui dicunt talium (qui continentiam vouerunt) nuptias non esse nuptias, sed potius adulteria, non mihi videntur satis acutè ac diligenter considerare quid dicant.

Amb. super 1. Cor. 7.

Non debet quis constringi, ne à licito prohibitus illicita admittat.

Idem lib. 1. de virginibus.

Non imperari potest virginitas, sed optari.

Iam vel sola hæc postrema verba Ambrosij confer cum verbis Iesuitarū & videbis ea
 S discrepare.

discrepare. Iesuitæ dicunt: Illis, qui castitatem Deo vouerunt, nuptiis NECESSARIO interdicitur. Ambrosius contra ait: Non imperari potest uirginitas, sed optari. Vsq; ad eò non à sacris tantum literis, sed ab erudita etiam antiquitate, abhorret Iesuitarum impia violentaq; ad coelibatum coactio.

IEIUNIO suas laudes, quas scriptura ei tribuit, minimè omnium detrahimus. Vfus etiam ac fines illos, quos Iesuitæ recensent, acceptamus. Nam quod inter cætera dicunt, Ieiunium ad Dei donum aliud quod præsidiumq; impetrandum prodesse, id candidè interpretabimur, quod illud Ieiunio non ex opere operato tribuant, sed quia Ieiunium precationè attentiorè & ardentiorè efficiat, per quam sanè, si ex fide in Christum proficiscitur, omnis generis dona & auxilia diuina impetrantur. Sic ergo non immediatè, sed mediatè Ieiunio tribui potest, quod alioquin fidei orationi tribuitur. Porro quod Ieiunium in certorum ciborum, qui magis nutriant, abstinentia potius, quàm in sobrio & temperato usu omnium esculentorum ac poculentorum collocant, hypocriticum magis est quàm Christianum: quem admodum illud etiam, quod de Quadragesimalis Ieiunij traditione gariunt, quam dubitanter VBI Christo, VBI Apostolis tribuunt, nos autem citra omnem dubitationem, nec Christi nec Apostolorum esse constanter asseueramus. Et si enim Christus miraculose, diuina virtute quadraginta dies & noctes Ieiunauit: tamen ut id exemplum imitemur, nec ipse mandauit, nec fert rerum natura. Quod autem Christus & Apostoli pios ad Ieiunandum hortantur,

etur, id non ad Quadragesimale, sed ad perpetuum ieiunium toto vitæ nostræ curriculo seruandum pertinet: quanquæ & diarium (vt vocant) ieiunium suo exemplo Prophetæ, Christus & Apostoli in certis quibusdam casibus pro re nata, obseruandum commendarint. Eius enim in primitiua Ecclesia, pius usus fuisse ex Actis Apostolorum constat. Secuta autem est postea magna varietas obseruationis id genus ieiunij in Ecclesijs: quæ tam abest vt Ecclesiæ aliquod incommodum attulerit, vt magis libertatem Christianorum circa usum huius ieiunij testificata fuerit. Vnde ortum est memorabile illud dictum Irenæi Lugdunensis Episcopi, quod ab Eusebio. lib. 5. cap. 26. recitatur: Ieiuniorum discrepantia fidei vnitatem & consonantiam commendat.

Socrates lib. 5. Ecclesiast. hist. cap. 22.

Nusquam igitur Apostolus, nec ipsa Euægelia iugum seruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt. Neque seruator hoc, aut Apostoli nobis lege aliqua obseruandum esse mandarunt, neque poenam nobis aut supplicium Euangelia vel Apostoli, sicut Iudæis Lex Mosi, comminatur. Erat enim scopus Apostolis, non de festis diebus sancire, sed rectam vitam ac pietatem inducere.

Et paulo post.

Nulla religio eosdem ritus custodit, etiamsi eandem de illis doctrinam amplectatur. Etenim qui eiusdem sunt fidei, de ritibus inter se dissentiunt. Ieiunia ante Pascha inuenire, est aliter ab alijs custodiri. Romani namque tres ante Pascha septimanas præ-

S ij ter

ter Sabbatū & Dominicam cōtinuas ieiunāt. Illi yrti-
ci & tota Hellas & Alexandrini, ante sex septima-
nas ieiunium ante Pascha ieiunant, illudq; Quadra-
gesimam vocant. Reliquorum autem præterea alij
ante septem hebdomadas festi huius ieiunium ordi-
untur, ac solos quindecim dies per interstitia ieiun-
nantes, nihilominus & ipsi tempus hoc Quadresimi-
mam vocant. Inuenire autem licet, non modo circa
numerum dierum dissentientes, sed & non eandem
ciborum abstinentiam retinentes. Nam alij omnino
animatis abstinent, alij verò ex animatis, solos pi-
scis comedunt: nonnulli cum piscibus etiam vola-
tilibus vescuntur, & illa secundum Mosen, ex aquis
prouenisse dicentes: alij & baccis & ouis abstin-
nent. Aliqui solum aridum panem manducant: non-
nulli ne hunc quidem. Sunt qui ad nonam horam
vsq; ieiunantes varijs cibis vtantur. Aliter apud al-
lias gentes ieiunatur, cuius rei innumeræ sunt cau-
sæ. Et quoniam hac de re nemo scriptum aliquid
mandatum ostendere potest, liquet quòd & illam
Apostoli cuiusq; sententiæ ac voluntati liberam re-
liquerint, ne metu quisq; vel ex necessitate quod
bonum est operetur.

Augustinus Epistola 68. ad Casulanum.

Ego in Euangelicis & Apostolicis literis, totoq;
instrumento, quod appellatur testamentum nouum,
animo id reuoluens, video præceptū esse ieiunium.
Quibus autem diebus oporteat non ieiunare, &
quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum
non inuenio definitum. Ac per hoc sentio, non
quidem ad obtinendam, quam fides obtinet iusti-
tiam,

tiā, in qua est pulchritudo filiæ Regis intrinsecus, sed tamen ad significandam requiem sempiternam, ubi est verum Sabbathum, relaxationem quā consuetudinem ieiunij aptius convenire.

Idem sermone 157. de tempore.

Sunt quidam observatores Quadragesimæ delictiosi potius quā religiosi, exquirentes novas suavitates magis, quā veteres concupiscentias castigantes: qui preciosis copiosisq; apparatus fructuum diuersorum quorumlibet varietates & saporibus superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanq; immunda formidant, & in carne sua ventris & gutturis luxuriam non reformidant.

ALLEGANT Iesuitæ ad confirmandam Quadragesimæ traditionem tanquam Apostolicam, Canonem Apostolorum 68. qui strictè præcipit Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoribus & Cantoribus, observare ieiunium quadragesimale. Verum is Canon non habetur in exemplari Moguntiaë impresso. Quidam enim Ecclesiastici scriptores recipiunt tantum 50. Canones, quod Carranza Dominicus, Conciliorum & Canonum diligentissimus collector non dissimulavit: De Canonibus (inquit) Apostolorum variè tradiderunt scriptores Ecclesiastici, vt diligenter annotauit Gratianus in suo volumine Decretorum Dist. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquam Apocryphos. Alij admiserunt sexaginta, vt Zepherinus Papa scribens Episcopis per Siciliam constitutis, Alij verò quinquaginta recipiunt, vt Leo nonus Papa contra Epistolam Nicetani Abbatis. Sexta autem Synodus recepit & probas

S iij uit

uit 87. in Can. 2. prout in Græcis etiam exemplaribus feruntur. Haftenus Carranza. Eat nunc qui velit, & fidem adhibeat, istis vnde quæ commendatis Canonibus: nos sanè in eorum sententiam concedimus, qui eos inter Apocrypha retulerunt.

Idem de Clementis Epistola ad Iacobum fratrem Domini iudicandum esse supra demonstrauimus. Sed tamen & ipsa nihil Iesuitico ieiunio patrocinatur. Hortatur quidem Iacobum Clemens sub nomine Petri ad sobrietatem, & ad ferendas calamitates quæ obtigerint, famem, sitim, nuditatem, &c. nullius autè Papistici ieiunij mentionem facit, quod ego quidem inuenerim.

Ignatius, quicumque tandem ille sit, in Epistola ad Philippenses sic scribit: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis. Hebdomadam etiam passionis nolite despiciere. Quarta verò & sexta feria ieiunate, reliquias pauperibus porrigentes. Quicumque Dominicam aut SABBATHVM ieiunauerit, præter vnum Sabbathum Paschæ, IPSE EST CHRISTI INTERFECTOR. Si hoc testimonium Papistæ recipiunt, se se Christi interfectores esse fateantur necesse est, vtpote qui singulis Sabbathis ieiunandum esse docent, non minus quàm sextis ferijs.

Citant præterea Origenem, Hieronymum, Ambrosium, Chrysostomum, Leonem, Cassianum, Iudeorum: quas etsi oēs rectè & aptè citassent, possunt tamen ex eorum scriptis alia & contraria profertur testimonia, in quibus de ieiunio non Papistice sed

piè & Christianè, ac vt hodie loquuntur, Lutheranè
sensisse dixisseq; intelliguntur.

Origenes in Leuit. 16. Hom. 10.

Tu si vis ieiunare secundum Christum, & humiliare animam, omne tibi tempus est aptum totius anni, imò totius vitæ tuæ dies habeto ad humiliandum animam tuam, si tamen didicisti à Domino saluatorenostro, quia mitis est & humilis corde. Ieiuna ab omni peccato, nullum cibum sumas malitiæ, nullas capias epulas voluptatis, nullo vino luxuriæ concalescas, &c. Tale ieiunium Deo placet. Abstinerere verò à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & hoc facere cum his, qui Christum crucifixerunt, acceptum esse non potest Deo, &c.

Et post pauca, cum de Quadragesimali abstinentia dixisset, & de feriæ quartæ ac sextæ ieiunijs, subiicit: Est certè libertas Christiano per omne tempus ieiunandi **NON OBSERVANTIA SUPERSTITIONE**, sed virtute continentia.

Hieronymus ad Nepotianum.

Tantum tibi ieiuniorum modum impone, quantum ferre potes. Sint tibi pura, casta, simplicia, moderata, & non superstitiosa ieiunia.

Chrysost. in Matth. ca. 13. Homil. 47.

Rectam vitam appello, non ieiunandi laborem, nec cilicij ac cineris lectulum, sed si pecuniam non aliter quam oporteat, despicias: si charitate ardeas, famelcentes pane tuo nutrias, si superior ira sis, si gloriam inanem non concupiscas, si inuidia non detinearis.

tinearis, Hæc enim ipsius documēta sunt. Non enim dicit ieiunium suum esse imitandum, quamuis quadraginta illos dies posset proponere, sed, Discite a me, quoniam mitis sum ac humilis corde: Imò verò contra: Omne quod apponitur vobis, comedite, inquit. De pecunijs autem quàm exactissimè mandauit dicens: Non possideatis aurum neq; argentum, nec æs in zonis vestris. Hæc dixi, non quia ieiunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus, sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutem vobis ieiunium existimetis, quod in choro virtutum vltimum certè locum fortitur. Præcipue namq; virtutes sunt, charitas, humilitas, misericordia, quæ vel virginitatem superat.

Hæc & similia testimonia non eò à nobis recitantur, quod nesciamus posse ihs alia aliorum scriptorum, vel etiam illorum ipsorum dicta opponi: sed vt ostendamus, quàm necessarium sit, vt cum apud veteres reperiantur dissimiles loquutiones & sententiæ, eas eligamus, quæ sacris literis sunt consentaneæ. Negari enim non potest, quin immodicis ieiunij laudibus, quas subinde crepant, superstitionis quædam semina iecerint, & occasionem tyrannidi, quæ postea exorta est, præbuerint. Nos autem priuata ieiunia ita commendamus, vt non pro diuinis & meritorijs cultibus habeantur, sed præstantioris finis causa suscipiantur: nempe vel vt lasciuens caro quasi fame dometur: vel vt ad preces serioris affectu concipiendas nos ipsos præparemus: vel vt nos totos cum vero animi dolore coram Deo abijciamus, & testimonijs etiam externis tum nos ipsos,

ipfos, tum alios ad pœnitentiam excitemus. Deniq̃ nullam ieiunij Diarij legem præscribimus, quoniam id Iudaismo potius conuenit, quàm Christianismo: sed hoc singulorum liberę voluntati, pro sua cuiusq̃ necessitate aut opportunitate relinquimus. Generale autem ieiunium, quod in perpetua sobrietate & temperantia consistit, omnibus modis commendamus, & ad illud vniuersos simul ac singulos pro virili nostra cohortamur.

I E S V I T Æ.

Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.

Fideles illi sunt & veritatem agnoscunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq̃ sibi ad vsum moderatum datos, probè nouerunt, nō autem fabulis Hereticorum credunt, à malo scilicet principio eos existerē, aut si à bono, non tamen ad sumendum conditos, propter aliquid diuini in illis existens. Interim tamen intelligunt, bonorum ciborum malum esse vsum, si contra præceptum datum illis vtantur: bonum enim fuit pomum, cuius esu peccatum in totum hominum genus infectum est: boni sues, bonæ animantes non emisso sanguine suffocata, boni & pisces squama carentes, bonæ deniq̃ carnes idolis immolatae, quibus tamen vesci, propter diuinum vel Apostolicum præceptum, minime licuit.

III.

Gen. 1. 3. 9.

Num. 11.

Deut. 14.

1. Cor. 10.

Act. 15.

Can. Apost. 62.

T Responsio.